

**СПІВПРАЦЯ ЗІ СТЕЙКХОЛДЕРАМИ В СИСТЕМІ
ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ІСТОРІЇ (НА ПРИКЛАДІ
ФАКУЛЬТЕТУ ІСТОРІЇ, ПОЛІТОЛОГІЇ ТА НАЦІОНАЛЬНОЇ
БЕЗПЕКИ ВНУ ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ)**

Ярош Я. Б., Малєончук Г. О.

Співпраця зі стейкхолдерами (від англ. Stakeholders – зацікавлені сторони) є елементом політики закладів вищої освіти щодо забезпечення якості підготовки фахівців. Така діяльність у Волинському національному університеті імені Лесі Українки є публічною та складає частину його стратегічного менеджменту. Внутрішні стейкхолдери (науково-педагогічні працівники, здобувачі вищої освіти, адміністративний персонал університету) розробляють і втілюють цю політику через відповідні структури і процеси, залучаючи до цього зовнішніх стейкхолдерів (роботодавці, випускники, академічна спільнота інших закладів освіти як в Україні та і за кордоном, професіонали-практики). Реалізація такої співпраці дозволяє сформувати, покращити зміст освітніх програм за якими здійснюється підготовка фахівців, зокрема у галузі історії, а також підвищити якість втілення цього процесу.

У Волинському національному університеті імені Лесі Українки підготовка фахівців в галузі історії здійснюється на факультеті історії, політології та національної безпеки на трьох рівнях вищої освіти. Серед освітніх програм факультету є «Історія, європеїстика, археологія» (за першим (бакалаврським) та другим (магістерським) рівнем вищої освіти), «Публічна історія» (за другим (магістерським) рівнем вищої освіти) та «Історія та археологія» (за третім (освітньо-науковим) рівнем вищої освіти) за спеціальністю 032 Історія та археології. Також фахівців у сфері історії, а зокрема вчителів історії закладів загальної середньої та фахової передвищої освіти на факультеті готують за освітньою програмою «Середня освіта. Історія, правознавство» (за першим (бакалаврським) та другим (магістерським) рівнем вищої освіти)

спеціальності 014 Середня освіта (Історія) (від березня 2024 р. – 014 Середня освіта (Історія та громадянська освіта))¹.

Залучення стейкхолдерів до розробки освітніх програм та їх реалізації у ВНУ імені Лесі Українки регламентується Положенням про систему внутрішнього забезпечення якості вищої освіти у Волинському національному університеті імені Лесі Українки. Воно визначає «зацікавлені сторони» (стейкхолдерів) як осіб чи установ, зацікавлених у якісній освітній діяльності та вищій освіті: керівництво університету, факультетів/інститутів, науково-педагогічні працівники, здобувачі вищої освіти, випускники, працевластувачі, інші партнери Університету. Забезпечення комунікації зі стейкхолдерами є однією із концептуальних засад системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти у ВНУ імені Лесі Українки. Структуру системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти у ЗВО формує університетська спільнота (внутрішні стейкхолдери), а саме: структурні підрозділи, науково-педагогічний персонал, здобувачі освіти, представники адміністрації і допоміжних служб університету, які діють у рамках своїх повноважень. Здобувачі вищої освіти долучаються до моніторингу якості освітнього процесу через участь у соціологічних опитуваннях щодо якості проведення навчальних занять (лекційних, практичних, лабораторних, семінарських), організації самостійної роботи, практик тощо); якості функціонування освітнього середовища, діяльності окремих структурних підрозділів, що супроводжують освітній процес; якості змісту професійної (зокрема практичної) підготовки за освітньою програмою; академічного супроводу та підтримки. Результати опитувань оприлюднені на сторінці факультету на університетському сайті². Зі здобувачами освіти проводяться зустрічі з гарантами освітніх програм, групами забезпечення, завідувачами випускових кафедр, науково-педагогічними працівниками. За результатами з'ясовуються їхні враження від навчання за освітніми програмами та побажання щодо покращення освітнього процесу³. Окрім цього, здобувачі освіти у ВНУ

¹ Наказ Міністерства освіти і науки України № 260 від 4 березня 2024 р. Про затвердження Переліку предметних спеціальностей спеціальності 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями), спеціалізацій предметної спеціальності 014.02 Середня освіта (Мова та зарубіжна література (із зазначенням мови)), спеціалізацій спеціальностей 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями) та 016 Спеціальна освіта, за якими здійснюється розміщення державного (регіонального) замовлення. URL: https://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/91569/

² Результати опитування здобувачів освіти факультету історії, політології та національної безпеки ВНУ імені Лесі Українки щодо організації та здійснення освітнього процесу. URL: <https://vnu.edu.ua/uk/faculties-and-institutions/fakultet-istoriyi-politologiyi-ta-natsionalnoyi-bezpeky>

³ Положення про систему внутрішнього забезпечення якості вищої освіти у Волинському національному університеті імені Лесі Українки. URL: <https://vnu.edu.ua/uk/normativno-pravova-baza>

імені Лесі Українки можуть формувати своє власну індивідуальну освітню траєкторію, і таким чином впливати на свою підготовку. Це персональний шлях реалізації особистісного потенціалу здобувача освіти, що формується з урахуванням його здібностей, інтересів, потреб, мотивації, можливостей і досвіду, ґрунтується на виборі здобувачем освіти видів і форм здобуття освіти, суб'єктів освітньої діяльності та запропонованих ними освітніх програм, освітніх компонентів і рівня їх складності, методів і засобів навчання⁴. Оцінювання результатів освітньої діяльності, наукових досягнень науково-педагогічних і педагогічних працівників здійснюється відповідно до Положення про рейтингове оцінювання науково-педагогічних працівників, кафедр, факультетів (інститутів) Волинського національного університету імені Лесі Українки⁵. Здобувачі освіти щороку оцінюють якість викладання науково-педагогічного працівника за 10-бальною шкалою. Результати рейтингового оцінювання оприлюднюються на сайті університету⁶. Науково-педагогічні працівники, в тому числі і гаранті освітніх програм, завідувачі кафедр здійснюють ініціювання, формування та безпосередню реалізацію освітніх програм; виконання вимог та встановлених нормативів щодо якісної організації освітньої діяльності; моніторинг та періодичний (щороку) перегляд освітніх програм; формування переліку вибіркових освітніх компонентів, забезпечення їх вільного вибору здобувачами освіти через каталог освітніх програм та вибіркових освітніх компонентів; моніторинг поточних, проміжних, підсумкових результатів навчання здобувачів вищої освіти проводиться під час проведення заліково-екзаменаційних сесій та атестації (захисту кваліфікаційної роботи та/або складання кваліфікаційного іспиту); постійний професійний саморозвиток, підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників; організацію освітнього середовища, допомогу в адаптації до студентського життя; встановлення та оцінювання рівня досягнення професійних компетентностей здобувачів вищої освіти, досягнутих ними на певному етапі навчання; запобігання та виявлення академічного плагіату в наукових та науково-методичних роботах здобувачів вищої освіти та науково-педагогічних працівників⁷. Декан та працівники деканату, інші структурні підрозділи, ректорат та наглядова

⁴ Положення про порядок формування індивідуальної траєкторії навчання здобувачів освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки. URL: <https://vnu.edu.ua/uk/normativno-pravova-baza>

⁵ Положення про рейтингове оцінювання науково-педагогічних працівників, кафедр, факультетів (інститутів) Волинського національного університету імені Лесі Українки. URL: <https://vnu.edu.ua/uk/normativno-pravova-baza>

⁶ Результати рейтингового оцінювання. URL: http://cit.vnu.edu.ua/?page_id=160

⁷ Положення про систему внутрішнього забезпечення якості вищої освіти у Волинському національному університеті імені Лесі Українки. URL: <https://vnu.edu.ua/uk/normativno-pravova-baza>

рада університету працюють над покращенням здатності університету виконувати вимоги усіх зацікавлених сторін до якості вищої освіти. Адміністрація факультету здійснює планування якості вищої освіти (якість освітніх програм, навчання, кадрового забезпечення), контроль рівня досягнення якості за освітніми програмами на усіх рівнях вищої освіти; управління якістю (методи та види діяльності оперативного характеру, що використовуються для виконання вимог до вищої освіти та встановлених нормативів, якість викладання); періодично організовує за участю учасників освітнього процесу (здобувачів, гарантів освітніх програм, професорсько-викладацького складу, зовнішніх стейкхолдерів) моніторинг освітніх програм, навчальних планів, робочих програм навчальних дисциплін/силабусів на предмет їх відповідності сучасним вимогам ринку праці, потребам здобувачів вищої освіти; внутрішню перевірку якості професійної підготовки здобувачів вищої освіти, відповідності випускників кваліфікаційним вимогам (організація оцінювання знань з окремих дисциплін); контроль за підготовкою та проходженням процедур зовнішнього та внутрішнього забезпечення якості вищої освіти (внутрішній аудит освітніх програм, ліцензування та акредитація освітніх програм). Структурні підрозділи університету, що відповідають за реалізацію процедур і заходів щодо забезпечення якості вищої освіти (навчально-методичний відділ забезпечення якості вищої освіти; навчальний відділ; науково-методична рада; відділ аспірантури та докторантури; науково-дослідна частина: Наукове товариство аспірантів і студентів ВНУ імені Лесі Українки, Рада молодих вчених ВНУ імені Лесі Українки; Комітет з етики наукових досліджень; експертна рада та експертні фахові комісії Університету; комісія з питань біоетики; приймальна комісія; відділ кадрів; відділ технічних засобів навчання «Центр інноваційних технологій та комп'ютерного тестування»; відділ міжнародних зв'язків; відділ інформаційної політики; відділ молодіжної політики та соціальної роботи; студентська рада; Рада роботодавців; бібліотека. Асоціація випускників ВНУ імені Лесі Українки) здійснюють експертизу освітніх програм; оцінювання якісного складу науково-педагогічних і педагогічних працівників, надають методичну допомогу в організації освітнього процесу; організовують роботу підрозділів університету щодо акредитації освітніх програм; забезпечують підвищення кваліфікації педагогічних, наукових і науково-педагогічних працівників; здійснюють організаційне, методичне забезпечення академічної мобільності здобувачів освіти та викладацького складу університету; координують інноваційну, наукову і видавничу діяльність університету; забезпечують наявність необхідних ресурсів для організації освітнього процесу, у тому числі самостійної роботи здобувачів вищої освіти, за кожною освітньою програмою; забезпечують функціонування та постійне удосконалення інформаційної системи університету для ефективного управління

освітнім процесом; забезпечують публічність інформації про освітні програми, ступені вищої освіти та кваліфікації; співпрацюють з бізнесом, надають допомогу випускникам із працевлаштуванням; сприяють академічній мобільності студентів, аспірантів і викладачів, іншим формам інтернаціоналізації, просування освітніх послуг; співпрацюють з роботодавцями, суспільними організаціями; встановлюють оперативний зворотній зв'язок з випускниками університету та працедавцями; просувають та підтримують студентські ініціативи. Наглядова рада університету, ректорат, вчена рада університету здійснює планування якості вищої освіти (формування стратегії, політики, цілей та вимог до якості вищої освіти в університеті); управлінські рішення щодо подальшого вдосконалення та розвитку системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти; надає нормативно-правову підтримку процедур внутрішнього забезпечення якості в університеті, затверджує нормативні акти, затверджує та закриває освітні програми; займається покращенням здатності університету виконувати вимоги усіх зацікавлених сторін до якості вищої освіти на основі результатів вивчення задоволення якістю вищої освіти випускників та роботодавців⁸.

Відповідно до Положення про розроблення, моніторинг, перегляд та закриття освітніх програм до розроблення освітньої програми, навчального плану, формування цілей та програмних результатів навчання залучаються здобувачі вищої освіти (через органи студентського самоврядування), випускники спеціальності (освітньої програми), викладачі. Виявлення та врахування позицій і потреб стейкхолдерів задокументовано у вигляді протоколів спільних зустрічей, засідань кафедр, круглих столів, семінарів, результатів опитувань або аналізу відкритих джерел тощо⁹. Громадське обговорення освітніх програм здійснюється на сайті університету, де всі бажаючі стейкхолдери можуть ознайомитись із проектами освітніх програм та навчальних планів, залишити свої побажання та коментарі для розробників¹⁰. Зокрема, свій відгук про навчальний план за освітньо-професійною програмою «Історія, європеїстика, археологія» підготовки здобувачів освітнього ступеня «Бакалавр», залишив завідуючий відділом історії Державного історико-культурного заповідника

⁸ Положення про систему внутрішнього забезпечення якості вищої освіти у Волинському національному університеті імені Лесі Українки. URL: <https://vnu.edu.ua/uk/normativno-pravova-baza>

⁹ Положення про розроблення, моніторинг, перегляд та закриття освітніх програм у Волинському національному університеті імені Лесі Українки. URL: <https://vnu.edu.ua/uk/normativno-pravova-baza>

¹⁰ Громадське обговорення освітніх програм. URL: <https://vnu.edu.ua/uk/hromadske-obhovorennya>

м. Дубно, доцент кафедри Історії України Рівненського державного гуманітарного університету Юрій Пшеничний «Навчальний план за ОС «Бакалавр»: Історія, європеїстика, археологія» передбачає два освітніх компонента у циклі професійної підготовки: Археологія та Методика польової археології, які у комплексі з іншими освітніми компонентами забезпечують належне оволодіння компетентностями археологічного спрямування. ОК Археологія має порівняно невеликий об'єм (5 кредитів, з яких на аудиторну роботу відведено 36 годин лекційних і 36 годин семінарських занять). Такий об'єм ОК не дозволяє розглянути всі аспекти світової археології. У ході консультацій з гарантом програми я встановив, що основою цього курсу є вивчення археології України із систематичним залученням елементів передньоазійської, і, особливо, європейської археології. Виходячи з цього пропоную у навчальному плані за ОС «Бакалавр»: Історія, європеїстика, археологія» назву ОК Археологія привести у відповідність до існуючих реалій і назвати цей курс Археологія України»¹¹. Дана пропозиція стане предметом обговорення на засіданні групи забезпечення освітньої програми та на випускових кафедрах при перегляді освітньої програми у 2024 р.

Під час громадського обговорення освітньо-професійної програми «Середня освіта. Історія, правознавство» для здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти, вчитель історії Ніна Василенко відзначила «Програма і навчальний план дає можливість сформуванню компетентності (хронологічну, просторову, інформаційну, логічну, аксіологічну), предметні вміння і навички. Зауваження: увести до методики навчання питання вивчення сучасних інтерактивних та комп'ютерних технологій, основ медіаграмотності». Зауваження професіоналів практиків дозволять якісно переглянути зміст освітніх програм¹².

З метою залучення зовнішніх стейкхолдерів, на факультеті історії, політології та національної безпеки було створено Раду роботодавців. Основними завданнями Ради є надання рекомендацій щодо вдосконалення освітніх програм і навчальних планів у відповідності до вимог роботодавців; сприяння в отриманні студентами досвіду роботи через підтримку організації виробничої практики/стажувань; залучення практикуючих фахівців до роботи зі здобувачами вищої освіти, викладання та обміну досвідом; сприяння поглибленню

¹¹ Громадське обговорення навчального плану за освітньо-професійною програмою «Історія, європеїстика, археологія». URL: <http://surl.li/tfgiz>

¹² Результати громадського обговорення освітньо-професійної програми «Середня освіта. Історія, правознавство» для здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти. 2023 р. URL: <http://surl.li/lmcjz>

профорієнтаційної діяльності факультету¹³. До складу ради увійшли Віталій Бондар (голова Ради, директор Департаменту освіти Луцької міської ради), Олександр Римарук (заступник начальника Управління поліції охорони у Волинській області), Олег Михальчук (директор Комунального закладу загальної середньої освіти «Луцький ліцей № 10 Луцької міської ради»), Анжела Масиник (директор Комунального закладу «Луцька загальноосвітня школа I-III ступенів № 19 Луцької міської ради Волинської області»), Павло Рудецький (директор Адміністрації державного історико-культурного заповідника у м. Луцьк), Наталя Хмель (начальник відділу інформаційних технологій Луцької міської ради), Олег Лавренчук (начальник Міжрегіонального управління Національного агентства державної служби у Волинській та Рівненській областях), Юрій Кресак (голова Волинського відділення Всеукраїнської громадської організації Комітет виборців України). На порядку денному засідання були питання про особливості роботи Ради роботодавців та обговорення освітніх програм за якими здійснюється підготовка здобувачів освіти на факультеті¹⁴. З метою удосконалення підготовки фахівців з історії, роботодавці можуть пройти онлайн опитування, що розміщене на сайті університету¹⁵.

Перше засідання Ради роботодавців факультету історії, політології та національної безпеки, травень 2023 р.

¹³ Положення про раду роботодавців факультету історії, політології та національної безпеки. URL: <https://vnu.edu.ua/uk/faculties-and-institutions/fakultet-istoriyi-politolohiyi-ta-natsionalnoyi-bezpeky>

¹⁴ Протокол засідання ради роботодавців № 1 від 17.05.2023 р. Архів деканату факультету історії, політології та національної безпеки ВНУ імені Лесі Українки.

¹⁵ Анкета для отримання відгуків роботодавців випускників факультету історії, політології та національної безпеки Волинського національного університету імені Лесі Українки щодо якості підготовки здобувачів вищої освіти. URL: <http://surl.li/trpyuv>

Важливою частиною підготовки фахівців-істориків на факультеті історії, політології та національної безпеки є навчання з елементами дуальної освіти. Його особливості регламентуються Положенням про підготовку здобувачів освіти у Волинському національному університеті імені Лесі Українки з використанням елементів дуальної форми здобуття освіти. Дуальна форма здобуття освіти – це спосіб здобуття освіти, що передбачає поєднання навчання осіб у закладах освіти (в інших суб'єктах освітньої діяльності) з навчанням на робочих місцях на підприємствах, в установах та організаціях для набуття певної кваліфікації, як правило, на основі договору¹⁶.

Відповідно до тристороннього договору зовнішній стейкхолдер, у даному випадку роботодавець, має такі обов'язки перед здобувачем вищої освіти: спільно із Закладом освіти розробити та погодити програму практичного навчання на робочому місці; забезпечити реалізацію практичної складової елементів дуальної освіти на робочому місці відповідно до вимог освітньої програми та програми практичного навчання на робочому місці, призначити здобувачеві освіти наставника дуального навчання з найбільш досвідчених кваліфікованих фахівців, забезпечити дотримання правил охорони праці відповідно до вимог законодавства, забезпечити здобувача освіти предметами і засобами праці, надати доступ до практичних матеріалів, необхідних для виконання індивідуального навчального і програми практичного навчання на робочому місці, здійснювати контроль за виконанням програми практичного навчання на робочому місці, зокрема своєчасним переміщенням здобувача освіти у структурних підрозділах організації стейкхолдера, своєчасно повідомляти заклад освіти про вчинені здобувачем освіти порушення трудової дисципліни, правил внутрішнього трудового розпорядку, правил і норм охорони праці та нещасні випадки, що сталися з ним¹⁷.

На факультеті історії, політології та національної безпеки майбутні історики навчаються з елементами дуальної освіти на базі Адміністрації державного історико-культурного заповідника у м. Луцьку, комунальною установою «Волинська обласна Мала академія наук», Комунального закладу загальної середньої освіти «Луцький ліцей № 9 Луцької міської ради», Комунального закладу загальної середньої освіти «Луцький ліцей № 21 імені Михайла Кравчука Луцької міської ради»,

¹⁶ Положення про підготовку здобувачів освіти у Волинському національному університеті імені Лесі Українки з використанням елементів дуальної форми здобуття освіти. URL: <https://vnu.edu.ua/uk/normativno-pravova-baza>

¹⁷ Зразок договору про здобуття вищої освіти з використанням елементів дуальної форми навчання. URL: <https://ed.vnu.edu.ua/>

Волинським обласним центром національно-патріотичного виховання, туризму і краєзнавства учнівської молоді Волинської обласної ради.

Під час підписання тристоронніх договорів про навчання з елементами дуальної освіти на базі Волинського краєзнавчого музею та Адміністрації державного історико-культурного заповідника в м. Луцьку, жовтень 2023 р.

На базі Адміністрації державного історико-культурного заповідника в м. Луцьку у 2020 р. було підписано 10 тристоронніх договорів для навчання з елементами дуальної освіти, у 2021 р. – 14, у 2022 р. – 14, у 2023 р. – 23¹⁸. У спеціальному додатку до такого договору додається план навчання здобувача освіти на робочому місці. Практична підготовка на базі Адміністрації державного історико-культурного заповідника в м. Луцьку включає такі завдання: пам'яткоохоронна робота: ознайомлення із пам'ятками історико-культурної спадщини історичної частини Луцька (53 пам'ятки археології, архітектури та історії), складання історичних довідок, архітектурні обміри, робота із обліковою документацією на пам'ятки; юридична пам'яткоохоронна робота: ознайомлення із чинною нормативною базою у галузі охорони культурної спадщини, приклади її предметного застосування; наукова робота: опрацювання матеріалів наукового архіву, відділу фондів, бібліотеки заповідника; наукова робота з музейного будівництва: можливість створення тематичних експозицій на об'єктах заповідника: у вежах Луцького замку, в Будинку Косачів, у підземеллях

¹⁸ Звіт про діяльність факультету історії, політології та національної безпеки Волинського національного університету імені Лесі Українки за 2023 р.

Кафедрального Собору Святих Апостолів Петра і Павла¹⁹. У відповідності до цих завдань сформовано план теоретичної підготовки з певного обсягу освітніх компонентів за освітньою програмою.

На базі Волинської обласної Малої академії наук здобувачі освіти мають опрацювати такі теми з історії: Велика війна (1914–1918 рр.); загальносвітовий та регіональний вимір; Міждержавні та громадянські збройні конфлікти між двома світовими війнами; Гендер в контексті революцій та збройних конфліктів; Війни, революції та збройні конфлікти в кіно, літературі та мистецтві. Оскільки здобувачка освіти за освітньою програмою «Середня освіта. Історія, правознавство», що підписала такий тристоронній договір працює на посаді методиста, то до її практичної підготовки включено вивчення забезпечення результатів управлінської діяльності в освіті, соціально-педагогічних аспектів освітнього менеджменту, діяльність суб'єктів управління освітою, психологічних основ командотворення, комунікації та взаємодії в команді, емоційного інтелекту як чинника ефективної командної взаємодії, організаційної культури та створення безпечного / підтримуючого освітнього простору, управління конфліктами та запобігання організаційному мобінгу, інтерактивного навчання, методик інтерактивного навчання, методів проєктів – різновидів інноваційних технологій у навчанні та професійній діяльності. Програма навчання з елементами дуальної освіти передбачає підготовку методичних матеріалів до теми кваліфікаційної роботи, визначення і формулювання актуальності, проблеми, теми, об'єкта і предмета дослідження, проведення заняття з історії України та всесвітньої історії (відповідно до плану роботи керівника секції), правознавства. У програму закладене також наукова робота, зокрема підготовка наукової статті в періодичному виданні студентських наукових праць²⁰

Програма практичного навчання на робочому місці освітнього процесу з використанням елементів дуальної освіти здобувача вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Середня освіта. Історія, правознавство» на базі Волинського обласного центру національно-

¹⁹ Програма практичного навчання на робочому місці освітнього процесу з використанням елементів дуальної освіти здобувача вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Середня освіта. Історія, правознавство» на базі Адміністрації державного історико-культурного заповідника в м. Луцьку. Архів деканату історії, політології та національної безпеки. 2023–2024 н.р.

²⁰ Програма практичного навчання на робочому місці освітнього процесу з використанням елементів дуальної освіти здобувача вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Середня освіта. Історія, правознавство» на базі Кошівської установи «Волинська обласна Мала академія наук». Архів деканату історії, політології та національної безпеки. 2023–2024 н.р.

патріотичного виховання, туризму і краєзнавства учнівської молоді Волинської обласної ради включає такі завдання: організація проектної діяльності в старшій школі; практична допомога педагогічним працівникам ЦНПВТК у підготовці та вдосконаленні форм роботи з вихованцями в гуртках; підготовка плану роботи гуртка; розробка туристичного маршруту містом Луцьк для школярів базової школи; дотримання педагогічної етики, сприяння захисту дітей від будь яких форм психічного насильства, запобігання шкідливим звичкам, пропаганда здорового способу життя; забезпечення умов для ефективного педагогічного та колекційного процесу фізичного та психічного розвитку дітей; сприяння реалізації диференційованого підходу до вихованців; організація діяльності краєзнавчого гуртка; організація та проведення обласних масових краєзнавчих заходів; організація та проведення краєзнавчих походів, екскурсій, розробка їх маршрутів; проведення засідань краєзнавчого гуртка; організація краєзнавчих досліджень; розробка презентацій краєзнавчих досліджень; робота з цифровими освітніми ресурсами; систематичний обмін інформацією з педагогічними працівниками закладів освіти; здійснення інформаційної діяльності (п.2.4 Посадової інструкції інструктора з туризму)²¹.

З метою якісної підготовки фахівців-істориків на факультеті історії, політології та національної безпеки проводяться науково-методичні заходи.

27 жовтня 2021 р. у Волинському інституті післядипломної педагогічної освіти Волинський інститут післядипломної освіти відбулась зустріч викладачів факультету історії, політології та національної безпеки Волинського національного університету імені Лесі Українки із вчителями історії на тему «Історики про шкільну історію». Обговорювалися питання змісту шкільної історії та методики її навчання. Побаження учителів щодо майбутньої підготовки здобувачів вищої освіти торкалися сюжетів історії повсякдення, історичної пам'яті, біографістики. Йшлося також про запровадження курсу міжнародного гуманітарного права. Під час обговорення звернули увагу на сучасні інтерактивні методи навчання та підручники з історії. Результати спілкування із вчителями історії-практиками стали корисними при

²¹ Програма практичного навчання на робочому місці освітнього процесу з використанням елементів дуальної освіти здобувача вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Середня освіта. Історія, правознавство» на базі Волинського обласного центру національно-патріотичного виховання, туризму і краєзнавства учнівської молоді Волинської обласної ради. Архів деканату історії, політології та національної безпеки. 2023–2024 н.р.

підготовці здобувачів вищої освіти за спеціальністю 014 Середня освіта (Історія).

Учасники зустрічі вчителів історії Волинсько ї області із викладачами факультету історії, політології та національної безпеки на тему «Історики про шкільну історію», жовтень 2021 р.

14–15 березня 2023 р. на факультеті історії, політології та національної безпеки відбувся науково-методичний семінар «Методика навчання історії в школі: пріоритети і сучасні виклики». У заході взяли участь науково-педагогічні працівники, студенти та вчителі. Тетяна Моренчук поділилася досвідом навчання історії та правознавства; Лілія Сосницька зацентрувала увагу на проблемі синхронізації курсів історії України та всесвітньої історії; викладачі факультету Володимир Пришляк, Наталя Кінд-Войтюк, Ганна Хлібовська обговорили проблеми змін у програмах шкільної історії 2022 р. та сучасні технології навчання історії. Світлана Шульга та Ганна Хлібовська представили освітні програми спеціальності 014 Середня освіта (Історія) й організували їх обговорення. У дискусії взяли участь учителі шкіл Луцької громади. Інна Сидорчук наголосила на потребі уведення до освітньої програми питань інклюзії, а також звернула увагу на забезпечення вивчення курсу «Громадянська освіта». Учителі, які проводять педагогічну практику на базах практик, зацентрували увагу на організації практики та формуванні практичних навичок здобувачів вищої освіти. Так, Ніна Василенко виклала свій погляд на профілізацію навчання та поділилася досвідом педагогічної та навчальної роботи в профільному класі. Цікавим для учасників семінару став виступ Сергія Гаврилюка – вчителя історії Дубенського ліцею, студента-

заочника, який паралельно з педагогічною роботою здобуває вищу освіту²².

Учасники науково-методичного семінару «Методика навчання історії в школі: пріоритети і сучасні виклики» на факультеті історії, Політології та національної безпеки, березень 2023 р.

Практика відкритих лекцій запрошених науковців теж є частиною підготовки майбутніх істориків. У березні 2023 р. на запрошення гаранта, доктора історичних наук, професора Оксани Каліщук для здобувачів за освітньо-професійною програмою «Історія, археологія, європеїстика» другого (магістерського) рівня вищої освіти у Волинському національному університеті імені Лесі Українки у Просторі ідей прочитала гостьову лекцію на тему «Інтелекція Волині міжвоєнного періоду ХХ ст. крізь призму постаті Семена Жука (до 130 річннці від дня народження)» доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії та методики навчання Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії імені Тараса Шевченка Ірина Скакальська. Саме сучасні підходи й умови вимагають якісно нового рівня освіти, зокрема використання активних методів навчання у закладах вищої освіти. Один із таких методів – гостьова лекція, яка спонукає здобувачів до активної розумової діяльності, творчого процесу, підвищує рівень засвоєння матеріалу, викликає інтерес до локальної історії, сприяє налагодженню співробітництва між закладами вищої освіти України та комунікації науковців.

30 травня 2023 року відбулася гостьова лекція для здобувачів другого (магістерського) рівня освіти доктора габілітованого, професора,

²² Шульга С. Методика навчання історії в школі: пріоритети і сучасні виклики. URL: <https://vnu.edu.ua/uk/news/suspilstvo/metodyka-navchannya-istoriyi-v-shkoli-priorytety-i-suchasni-vyklyky>

заступника декана факультету істориком-педагогічних наук Вроцлавського університету Ярослава Сирника. Вчений поділився своїми міркуваннями щодо взаємовпливу історії та політики. Маркуючи основні етапи через постаті істориків та історичні школи вчений розгорнуто окреслив способи інтерпретації минулого (історії): наука, політика, пам'ять, мистецтво. Лекція викликала жваве обговорення серед присутніх²³.

У жовтні 2023 р. студенти факультету історії, політології та національної безпеки зустрілися з українським істориком, публіцистом, політиком, громадським діячем, народним депутатом України Володимиром В'ятровичем, який на факультеті історії, політології та національної безпеки прочитав лекцію на тему «Наша столітня. Про коріння російсько-української війни»²⁴.

Упродовж 26–31 березня 2023 р. делегація викладачів факультету історії, політології та національної безпеки у складі декана Ярослава Яроша, завідувача кафедри всесвітньої історії Людмили Стрільчук, гарантів освітніх програм Оксани Калішук і Мирослави Філіпович перебувала з візитом у Вроцлавському університеті (Республіка Польща) в межах програми стажування та для укладення (налагодження) партнерських угод між ВНУ імені Лесі Українки та Вроцлавським університетом. У 2023 р. на факультеті історії, політології та національної безпеки вперше здійснювався набір на магістерську освітню програму «Публічна історія». Оскільки Вроцлавський університет готує магістрів за цією програмою уже десять років, було вирішено вивчити досвід польських колег, ознайомитися зі специфікою й особливостями підготовки на цій програмі. Під час робочого візиту було проведено низку зустрічей та обговорено можливості й умови співробітництва між закладами вищої освіти та факультетами, запропоновано ініціативи щодо розширення студентської та викладацької мобільності, організації спільних наукових заходів, стажувань, літніх шкіл, співпраці в межах освітніх програм. Так, 26 березня делегація університету зустрілася з деканом факультету історичних та педагогічних наук Павелом Клінтом, директором історичного інституту Філіпом Волянським, професорами Малгожатою Ковальчик, Ярославом Сирником і Пьотром Ціхорацьким. 28 березня відбулася зустріч із керівницею програми «Публічна історія» Йоаною

²³ Калішук О. Гостьова лекція для магістрів-істориків. URL: <https://vnu.edu.ua/uk/news/suspilstvo/hostova-lektsiya-dlya-mahistriv-istorykiv>

²⁴ «Наша столітня. Про коріння російсько-української війни»: Володимир В'ятрович прочитав лекцію студентам. URL: <https://vnu.edu.ua/uk/news/suspilstvo/nasha-stolitnya-pro-korinnya-rosiysko-ukrayinskoyi-viyny-volodymyr-vyatrovych>

Войдон. Професорка розповіла про особливості підготовки магістрів, види практик, навчальні плани, програми та силабуси. Упродовж останніх років на базі спеціальності «Публічна історія» організовують літні міжнародні школи. Було досягнуто домовленостей про участь ВНУ імені Лесі Українки у цьогорічних літніх школах. 29 березня викладачі взяли участь у декількох відкритих заняттях, зокрема з курсу «Історія у медіа» професорки Барбари Техманьської, яка обговорила бачення та стереотипи, що побутують серед пересічних поляків щодо конкретних історичних подій. За словами Людмили Стрільчук, цікава дискусія між студентами-магістрантами та викладачами дала змогу зробити декілька висновків: по-перше, історична тематика у медіа спонукає до вивчення історії бодай частиною респондентів, що переглянули відповідні сюжети, і популяризує історію як таку; по-друге, якість і кількість медійного продукту історичної тематики залишає бажати кращого²⁵. Таким чином, до обговорення змісту освітньої програми «Публічна історія» та забезпечення якості її реалізації були долучені іноземні стейкхолдери, зокрема, представники Вроцлавського університету.

Практичні заняття на базах стейкхолдерів є важливим елементом навчання здобувачів освіти. Партнерами факультету є Волинський краєзнавчий музей та його відділи у Луцьку, Адміністрація державного історико-культурного заповідника у м. Луцьку, Державний архів Волинської області, заклади загальної середньої та фахової передвищої освіти. Стейкхолдери долучаються до підготовки істориків через керівництво їхньою практикою у своїх установах, це зокрема, археологічна практика, музейно-архівна, історико-краєзнавча, психолого-педагогічна та педагогічна.

Зовнішні стейкхолдери, серед яких представники роботодавців, академічної спільноти України, беруть участь в підсумковій атестації здобувачів вищої освіти у якості голів екзаменаційних комісій по перевірці підготовки фахівців та присвоєнню їм освітнього ступеня «бакалавр» та «магістр».

Випускники освітніх програм факультету історії, політології та національної безпеки можуть долучатись до моніторингу якості підготовки фахівців-істориків через участь в Асоціації випускників ВНУ імені Лесі Українки. Що передбачає збереження та забезпечення наступності традицій та духовних цінностей поколінь університету; сприяння професійному зростанню випускників, створення умов для їх самореалізації у науковій, професійній, освітній, культурній та інших

²⁵ Стрільчук Л. Викладачі вивчали досвід польських колег щодо підготовки магістрів із публічної історії. URL: <https://vnu.edu.ua/uk/news/vykladachi-vyvchaly-dosvid-polskykh-koleh-shchodo-pidhotovky-mahistriv-iz-publichnoyi-istoriyi>

видах діяльності; об'єднання творчих та інтелектуальних сил членів Асоціації для надання фінансової, соціальної підтримки університету та зміцнення його матеріально-технічної бази; використання досвіду та можливостей випускників для реалізації навчальних, наукових, культурно-мистецьких і соціальних проєктів, що відповідають стратегії розвитку університету, організацію і проведення семінарів, конференцій, круглих столів, навчально-методичних заходів, симпозіумів, презентацій; допомогу молодим випускникам у працевлаштуванні, підвищенні їх кваліфікаційного й освітнього рівнів; допомогу університету в організації виробничої та переддипломної практики студентів на підприємствах, які очолюють випускники університету²⁶.

Таким чином, залучення внутрішніх та зовнішніх стейкхолдерів до моніторингу змісту та реалізації освітніх програм є важливою складовою підготовки фахівців з історії, що дозволяє всебічно підійти до покращення якості формування у здобувачів вищої освіти необхідних компетентностей та програмних результатів навчання для здійснення у майбутньому успішної діяльності в професійній сфері.

Література

1. Анкета для отримання відгуків роботодавців випускників факультету історії, політології та національної безпеки Волинського національного університету імені Лесі Українки щодо якості підготовки здобувачів вищої освіти. URL: <http://surl.li/rpyuv>

2. Асоціація випускників ВНУ імені Лесі Українки. URL: <https://vnu.edu.ua/uk/vstupne-slovo-rektora>

3. Громадське обговорення навчального плану за освітньо-професійною програмою «Історія, європеїстика, археологія». URL: <http://surl.li/tfgiz>

4. Громадське обговорення освітніх програм. URL: <https://vnu.edu.ua/uk/hromadske-obhovorennya>

5. Звіт про діяльність факультету історії, політології та національної безпеки Волинського національного університету імені Лесі Українки за 2023 р.

6. Зразок договору про здобуття вищої освіти з використанням елементів дуальної форми навчання. URL: <https://ed.vnu.edu.ua/>

7. Каліщук О. Гостьова лекція для магістрів-істориків. URL: <https://vnu.edu.ua/uk/news/suspilstvo/hostova-lektsiya-dlya-mahistriv-istorykiv>

²⁶ Асоціація випускників ВНУ імені Лесі Українки. URL: <https://vnu.edu.ua/uk/vstupne-slovo-rektora>

8. Наказ Міністерства освіти і науки України № 260 від 4 березня 2024 р. Про затвердження Переліку предметних спеціальностей спеціальності 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями), спеціалізацій предметної спеціальності 014.02 Середня освіта (Мова та зарубіжна література (із зазначенням мови)), спеціалізацій спеціальностей 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями) та 016 Спеціальна освіта, за якими здійснюється розміщення державного (регіонального) замовлення. URL: https://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/91569/

9. Наша столітня. Про коріння російсько-української війни: Володимир В'ятрович прочитав лекцію студентам. URL: <https://vnu.edu.ua/uk/news/suspilstvo/nasha-stolitnya-pro-korinnya-rosiysko-ukrayinskoyi-viyny-volodymyr-vyatrovych>

10. Положення про підготовку здобувачів освіти у Волинському національному університеті імені Лесі Українки з використанням елементів дуальної форми здобуття освіти. URL: <https://vnu.edu.ua/uk/normativno-pravova-baza>

11. Положення про порядок формування індивідуальної траєкторії навчання здобувачів освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки. URL: <https://vnu.edu.ua/uk/normativno-pravova-baza>

12. Положення про раду роботодавців факультету історії, політології та національної безпеки. URL: <https://vnu.edu.ua/uk/faculties-and-institutions/fakultet-istoriyi-politologiyi-ta-natsionalnoyi-bezpeky>

13. Положення про рейтингове оцінювання науково-педагогічних працівників, кафедр, факультетів (інститутів) Волинського національного університету імені Лесі Українки. URL: <https://vnu.edu.ua/uk/normativno-pravova-baza>

14. Положення про розроблення, моніторинг, перегляд та закриття освітніх програм у Волинському національному університеті імені Лесі Українки. URL: <https://vnu.edu.ua/uk/normativno-pravova-baza>

15. Положення про систему внутрішнього забезпечення якості вищої освіти у Волинському національному університеті імені Лесі Українки. URL: <https://vnu.edu.ua/uk/normativno-pravova-baza>

16. Програма практичного навчання на робочому місці освітнього процесу з використанням елементів дуальної освіти здобувача вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Середня освіта. Історія, правознавство» на базі Адміністрації державного історико-культурного заповідника в м. Луцьку. Архів деканату історії, політології та національної безпеки. 2023–2024 н.р.

17. Програма практичного навчання на робочому місці освітнього процесу з використанням елементів дуальної освіти здобувача вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Середня освіт. Історія, правознавство» на базі Комунальної установи «Волинська обласна Мала

академія наук». Архів деканату історії, політології та національної безпеки. 2023–2024 н.р.

18. Програма практичного навчання на робочому місці освітнього процесу з використанням елементів дуальної освіти здобувача вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Середня освіта. Історія, правознавство» на базі Волинського обласного центру національно-патріотичного виховання, туризму і краєзнавства учнівської молоді Волинської обласної ради. Архів деканату історії, політології та національної безпеки. 2023–2024 н.р.

19. Протокол засідання ради роботодавців № 1 від 17.05.2023 р. Архів деканату факультету історії, політології та національної безпеки ВНУ імені Лесі Українки.

20. Результати громадського обговорення освітньо-професійної програми «Середня освіта. Історія, правознавство» для здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти. 2023 р. URL: <http://surl.li/lmcjz>

21. Результати опитування здобувачів освіти факультету історії, політології та національної безпеки ВНУ імені Лесі Українки щодо організації та здійснення освітнього процесу. URL: <https://vnu.edu.ua/uk/faculties-and-institutions/fakultet-istoriyi-politolohiyi-ta-natsionalnoyi-bezpeky>

22. Результати рейтингового оцінювання. URL: http://cit.vnu.edu.ua/?page_id=160

23. Стрільчук Л. Викладачі вивчали досвід польських колег щодо підготовки магістрів із публічної історії. URL: <https://vnu.edu.ua/uk/news/vykladachi-vyvchaly-dosvid-polskykh-koleh-shchodo-pidhotovky-mahistriv-iz-publichnoyi-istoriyi>

24. Шульга С. Методика навчання історії в школі: пріоритети і сучасні виклики. URL: <https://vnu.edu.ua/uk/news/suspilstvo/metodyknavchannya-istoriyi-v-shkoli-priorytety-i-suchasni-vyklyky>

Information about the authors:

Yarosh Yaroslav Bohdanovych,

Doctor of Political Sciences, Professor,
Dean of Faculty of History, Political Science and National Security
Lesya Ukrainka Volyn National University
13, Voli square, Lutsk, 43025, Ukraine

Maleonchuk Halyna Oleksandrivna,

PhD in History,
Associate Professor at the Department of History of Ukraine
and Archeology
Lesya Ukrainka Volyn National University
13, Voli square, Lutsk, 43025, Ukraine